

KAAS IVOR AZ ALKOTMÁNYNÁL

Kaas Ivor születésének százéves évfordulója alkalmából szeretnék egyetmást elmondani abból az időből, amikor az „Alkotmány” munkatársa volt.

1895 novemberében történt, hogy gróf Zichy Nándor, gróf Esterházy Miklós Móric és többek társaságában a győri katolikus kör megnyitására jöttünk hazafelé és a vonaton az új katolikus napilap megindításáról volt szó, melyet a körülmények és az egyházpolitikai törvények szentesítése most már szükségessé tett. A „Fehérmegyei Napló” mint vidéki ujság, már nem volt elég a harc folytatására és a főhadiszállást át kellett helyezni Budapestre. Erre vonatkozólag már eddig is történtek bizonyos előkészületek, amelyek azonban nem vezettek eredményre. Elsősorban is a „Magyar Állam”-ot akarták az egyházpolitikai ellenzék birtokába venni, de ez részben Szemczecz 48-as függetlenségi politikája, majd Hortoványi tulzolt követelése miatt nem volt keresztülvihető; majd gróf Károlyi Sándor agrárpolitikai lapjával, a „Hazánk”-kal akartak valamiképp fuzionálni, de itt kiujiultak a Károlyi és Zichy Nándor közötti régi politikai ellentétek, melyek az egyházpolitikai kérdést csak másodsorban vették figyelembe és nem ezt tették a politikai pártállás gerincévé és ezen bukkott meg a dolog. Végre még egy kísérlet történt a „Budapesti Hírlap” bekapcsolására az egyházpolitikai harcba, amelyet Kaas Ivor mint a lap munkatársa is pártolt, de Rákosi Jenő magatartása miatt ez sem sikerülhetett, mert ő ugyan „Jézus nevében” folytatta a harcot, — mint mondá —

de nem akart nyílt sisakrostéllyal harcolni a liberális és destruktív elemek és az egyházpolitikai törvények ellen. Így tehát nem maradt más hátra, mint egy új lap alapítása, mely az egyház álláspontjára hejyezkedve, nyíltan küzdjön az egyházpolitikai törvények revíziójáért. E körül folyt a vita a vasuti kupéban. Miután azonban egyöntetű elhatározásra nem lehetett jutni, én, aki az ilyen tanácskozásokon részt szoktam venni és most is Zichy Nándor megbízásából utaztam Győrbe, mint a „Fehérmegyei Napló” főszerkesztője — Komáromban át akartam szállni Székesfehérvár felé és már a kis-poggyászomat is előkészítettem, mikor is gróf Majláth Gusztáv Károly, a komáromi adminisztrátor felszáll a vonatra és bekapcsolódott a tárgyalásba. Ekkor gróf Zichy Nándor azt mondta nekem, csak utazzak velük tovább Budapestre. A vonat körülbelül 20 percig állt és Majláth leszállt, aki erősen sürgette, hogy a lapot meg kell indítani. — mi pedig Pestre mentünk. Zichy gróf engem elvitt a Pannónia szállodába azzal, hogy csak kezdjem el a lap szervezését, hogy az kará-

Jó összeköttetésekkel bíró, jó megjelenésű ügyes keresztény

ÜZLETEMBER.

ki üzletszerzési munkára vállalkozik, előelő vállalatnál elhelyezkedhetik. Ajánlatok „Fix és jutalék” jellegre Haasenstein és Vogler Rt. hirdetőirodába, V., Dorótya-utca 8. küldendők.

csonyra, illetőleg ujévre megjelenhessék. Alig három hét állt tehát rendelkezésemre.

Másnap az első, aki meglátogatott, báró Kaas Ivor volt. Sok fontos dologban informált és elsősorban is biztosított, hogy ő hathatósan támogatja az induló lapot és hetenkint legalább két vezércikket ír. Kaashoz csatlakozott azután Günther Antal, a későbbi igazságügyminiszter és kuriai elnök, akinek volt ugyan akkor egy Apponyi-párti lapja Nemzeti Ujság címmel, de az egyházpolitikai harcban teljesen mellénk szegődött, mert itt szabadabban és őszintébben kelhetett egyházjogaink védelmére; a többi egyházpolitikai cikket többnyire én irtam. De legtöbbit dolgozott maga gróf Zichy Nándor, aki tömör, magasnívóju cikkeivel mutatta az irányt és vezette a politikát.

Kaas báró, amikor bejött a szerkesztőségbe, többnyire hozzám nyitott be és bizonyos purparlék után fogott hozzá, hogy cikkeit lediktálja a szerkesztőség egyik tagjának, rendszerint a nemrég elhalt Auer Istvánnak, mert akkor még nem voltak írógépek. Ámbár ő evangélikus volt, az egyházpolitikában teljesen egyetértett velünk és örült, hogy alkalma és tere nyílt elmondani mindazt, amit a *Budapesti Hirlapban* nem tehetett. Persze azt kevesen tudták, hogy a cikkeket ki írja, de a stílusáról azért sokan ráismertek a szerzőre. Nekem ugyan szigorú utasításaim voltak, hogy nemcsak egyházi, hanem egyéb politikai dolgokban is bizonyos tekintetben cenzurát gyakoroljak és hogy milyen oldalról, mennyiben vagy kiknek engedjek ingerenciát a lap irányára, azonban nem emlékszem vissza, hogy Kaas Ivor ezeket a határokat a legcsekélyebb mértékben is átlépte volna. Még a szerkesztőségi emberek írásait is sokszor javítani vagy mellőzni kellett, de Kaas Ivorét nem. Mert hiszen a tulajdonképeni szerkesztő én voltam, de az akkori viszonyokhoz mérten papi mivoltomat tekintve, a nevem azért nem szerepelt a lapon, nehogy ebből kellemetlenségek származhassanak. A szerkesztőségi szerepeket is én osztottam ki, kinek-kinek egyéni alkalmatossága szerint. Még így is előfordult, hogy például Kossuth Ferenc, de mások is párbajra akartak hívni, nem ismerve, hogy pap vagyok.

Báró Kaas Ivortól tudtam, hogy az *Alkotmány* pár hónapos fennállása után a *Budapesti Hirlap* előfizetőinek száma nagyon megcsappant, mert a papság és a katolikus publikum jórésze átpártolt mihozzánk. Azért mondta azután pár év múlva Rákosi Jenő Kaas Ivornak, mikor eltávoztam az *Alkotmánytól*: „Na, hála Istennek, csakhogy elmegy! Misét szolgáltatok a ferencieknek!”

1896-ban októberben egy zarándoklatot vezettem *Lourdesba*. Onnan hoztam a sok emléktárgy között egy művészi falifeszületet báró Kaas Ivornak is emlékül és külön elvittem a Kecskeméti-utca lakására. Mikor meglátta, nagyon megörült, a szívéhez szorította és azt mondta:

— Hála Istennek, csakhogy egy feszület kerülhet a lakásomba, mert ez nálunk, evangélikusoknál, nem szokás és eddig nem akartam feleségem érzékenységét esetleg sérteni. De ha most emlékül kapom, mint drága emléktárgyat elfogadhatom és megtarthatom, sőt mindjárt ide is függesztem az ágyam fölé! — És meg is próbálta a helyet, hogy hol lesz alkalmas elhelyezni.

Még egy jellemző esetet tudok elmondani báró Kaas Ivor nagy hitéről és valóságáról, akiről azt hiszem, hogy lélekben igen közel állt a katolikus valláshoz. Évek múlva olvastam az ujságban, hogy Kaas Ivor nagy beteg lett és valamelyik szanatóriumban fekszik. Elmentem meglátogatni. Amikor belépek a szobába és meglát, elkezd könnyezni, majd hangosan zokogni. Sem ő, sem én nem tudunk egy szót sem szólani, sőt engemet is annyira meghatott a jelenet, hogy sirva borultam a betegágyon nyakába. Majd egy kissé megnyugodva, vigasztaló és erősítő szavakat kerestem, hogy őt is megnyugtassam. Mire ő is némileg összeszedte magát, így szólt: „Ne prédikálj, látod, hogy én meghalok. Csak arra kérlek, imádkozzál az én nyomorult lelkemért és emlékezzél meg szentmisédben, ha már nem leszek! Isten veled!” És ezzel másra terelte a szót.

Imádkozom mai napig is Kaas Ivorért!

MILLER JÓZSEF